

Praktická výuka u zaměstnavatele: Čím déle, tím lépe

Žáci středních škol, kteří se připravují na profesní dráhu, ať už je jejich vzdělání zakončené výučním listem, nebo maturitou, by měli už během studia získat praktickou zkušenost s reálným pracovním prostředím – na tom se shodnou zástupci škol i zaměstnavatelů. Podívejme se tam, kde dokážou zajistit odborný výcvik či praxi v náležitě kvalitě pro maximum žáků už dnes.

Kombinace vhodné organizace vzdělávání a úzká spolupráce s klíčovými zaměstnavateli, to jsou hlavní ingredience školního receptu na kvalitní a pokud možno dlouhodobou odbornou výuku žáků na pracovištích. Daří se například v SOŠ a SOU podnikání a služeb v Jablunkově, kde se už v roce 2010 rozhodli opustit zažitý model „nejschopnější žáci do firmy, ostatní do školních dílen“. Vedení školy se podařilo pro tento záměr získat i spolupracující zaměstnavatele. Žáci v oborech s výučním listem Mechanik opravář motorových vozidel, Opravář zemědělských strojů a Kuchař-číšník nejprve absolvují školení BOZP ve škole, poté se jim teoretická výuka střídá po týdnu s praktickou. „Při přidělení žáka do konkrétního podniku zohledňujeme mj. i jeho bydliště, protože žáci dojíždějí i ze vzdálenějších oblastí,“ říká zástupce pro odborný výcvik Radomír Rojčík, který má organizaci odborného výcviku na starosti a věnuje ji každoročně nemalé úsilí – praktická výuka je smluvně podchycena řádově se 40 partnery.

Pište si deník

Desetileté zkušenosti jablunkovské školy potvrdily význam dvou nástrojů ke sledování odborného růstu žáků. Prvním je Deník odborného výcviku, v němž si žák zaznamenává, co který den dělal, a koncem každého týdne proběhne neformální zhodnocení s instruktorem či učitelem, jak se mu v práci dařilo a co se naučil. Druhým nástrojem je portfolio odborných kompetencí. Ty vycházejí ze školního vzdělávacího programu, žák i učitel svými podpisy stvrzují, že dané znalosti a vědomosti žák zvládl a dovede je používat. Součástí portfolio jsou i pracovní listy, které žák zpracoval. Zajímavým motivačním prvkem je jednotný model odměny za produktivní práci žáků, kterou má škola se zaměstnavateli smluvně nastavenou a jež se odvíjí od žákova prospěchu. Páteří spolupráce v technických oborech je 4 až 5 větších zavedených firem, které berou žáky stabilně a mají silnou firemní kulturu. V menších podnicích a u živnostníků je naproti tomu výhodou větší pestrost a variabilita činností, ke kterým se žák dostane. V gastrooborech plní roli páteřních partnerů větší hotely, kde se žáci zpravidla zaměří na jednu z profesí kuchař-číšník, druhou si doplní ve škole. „V reálném pracovním prostředí často zazijí úspěch a ocenění i manuálně zruční žáci, kterým se ve škole

nedářilo,“ potvrzuje Radomír Rojčík. V jablunkovské škole dostanou šanci všichni. Schopnější žáci absolvují ve firmě větší podíl odborného výcviku. K zajištění kontinuity a dohledu školy nad odbornými dovednostmi žáků slouží jeden den v týdnu, který povinně tráví ve školních dílnách. „Nejraději volíme pondělí,“ říká pragmaticky zástupce ředitele Rojčík: „Je totiž lepší, aby žák byl u zaměstnavatele čtyři dny v kuse, a kdybychom den ve škole zařadili na pátek, měli bychom větší potíže s docházkou.“

Portfolio žáka

Pražská SOŠ pro administrativu EU považuje dlouhodobou praxi na reálných pracovištích za efektivní jak ve vztahu k žákům, tak směrem k zaměstnavatelům – základem úspěchu je kvalitní příprava jejího obsahu, na němž se zaměstnavatelé podílejí. Standardem jsou 6týdenní odborné praxe na pracovištích v Praze nebo v zahraničí. Pro jejich přípravu i hodnocení ve škole zavedli žákovská portfolio a dotazníky zpětné vazby.

V portfoliu jsou shromážděny veškeré dokumenty související s praxí. „Žák si do něj ukládá například motivační dopisy, životopisy ve formátu Europass a pracovní deník, ve kterém popisuje pracovní činnosti, hodnotící dotazníky od zaměstnavatele a své hodnocení praxe. Ve třetím ročníku jsou motivační dopisy a životopisy vypracovávány v anglickém jazyce, což žáky připravuje na zahraniční stáže,“ vysvětluje zástupkyně ředitele Petra Bílá. Portfolio si žák

po ukončení studia odnáší s sebou jako doklad o získané a hodnocené praxi.

Přestože je průběh praxe průběžně monitorován školním koordinátorem odborných praxí včetně pravidelných schůzek se zástupci zaměstnavatele, důležitým nástrojem je i dotazník zpětné vazby. „Přináší cenné informace o dovednostech a znalostech, které žáci pro praxe v zahraničí i v tuzemsku potřebují. Tato data jsou cennými údaji pro úpravu organizace praxí, pro úpravy ve školních vzdělávacích programech, ale i pro další práci se zaměstnavateli,“ dodává zástupkyně ředitele. Díky těmto informacím byla například zavedena do výuky odborná angličtina, došlo k úpravám hodinových dotací ekonomických předmětů a k posílení výuky informatiky u oboru bankovníctví.

Dlouhá, atraktivní praxe, klidně v zahraničí

I přes nesporný efekt kvalitních dlouhodobých praxí pro odborný růst žáků mívají některé školy obavy z několikátýdenního výpadku teoretické výuky, zejména s ohledem na přípravu žáků k maturitním zkouškám. Moderní technologie, vhodná motivace žáků i podpůrný pedagogický servis tyto obavy významně snižují, jak ukazuje příklad soukromé hotelové školy Bokaschool v Mostě. Ta realizuje praxe v rozsahu čtyř měsíců na kvalitních prověřených pracovištích v zahraničí, když v tuzemsku při hledání vhodných poskytovatelů praktického vyučování nezřídkla naráželi na neochotu zaměstnavatelů v regionu. Nepřítomnost ve škole však automaticky neznamená dlouhodobou absenci teoretické výuky – pedagogové všeobecně vzdělávacích předmětů připravují studijní materiály v elektronické podobě ve školním prostředí moodle, součástí je i sada otázek k ověření znalostí. Navíc jsou učitelé k dispozici také online na skypu, e-mailu či na sociálních sítích. Zkušenosti úspěšných škol ukazují, že kvalitě praktické výuky na pracovištích prospívá dobré plánování v součinnosti s jednotlivými zaměstnavateli, konkretizace obsahu, dostatečná délka i zajištění zpětné vazby a práce s ní. Jako pozitivní se ukazuje i zapojení žáka už v procesu přípravy odborného výcviku či praxe. ■

DANIELA KRAMULOVÁ, publicistka projektu Podpora krajského akčního plánování, NÚV